

AB

147622

00
1/2

AB 747626

2
OFFICIUM
PRINCIPIS ET
CONSILIARI-
ORUM

Quodnam sit,
Antequam is læsus in judi-
dicio lædentem conveniat; vel, legum
auxilio cessante, quodnam illorum
officium ante bellicam con-
sultationem sit?

Autore

MATTHÆO STIERIO

J. U. L. Praeſ. Hannover:

HANNOVERAE,
Impensis Autoris,
Typis GEORGII FRIDERICI
GRIMMI, clccclxxii.

[Faint, illegible text visible through the paper, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

ber
caus
dito
nepo
bus
falte
non
rum
meis
ne a
ahod

AD
BENEVOLOM
LECTOREM.

ET in trivialibus Scholis, & in Academiis B. L. hac de presenti materia, similibusq; orationes nonnunquam haberi, probatione haut indiget. Quam ob causã certa spe fretus sum, fore, ut eruditorum nullus extiturus sit, dicens, me, utpote novellum Iuris Practicum viribus majora hinc suscipere: cum librorum saltem Aristotelis Rhetoricorum, nec non Dn. D. Iohannis à Felde Elementorum Iuris Universi usum in collegiis meis inter privatos parietes amicis lenè apertis monstraverim; quod eadem methodo à nullo unquam factum memini.

inter cætera collegia & hoc erat: Officia Principum, Ducum & Consiliatorum circa bellum. Cujus capitulum (quoniam id in ingens volumen excrevit) in certas Tractationes redegit; quarum Fæderis materiam ante anni spatium, & quod excurrit, æquorum existimationi vendicavi. Ex quo autem prætereà factum, ut & hancce materiam, theoreticè seu philosophicè expositam eruditorum censura submittere non dubitem, in causa sunt litera virorum & demonstrandi artificiò, & prudentiâ tam in Aula, quàm in Academia quorundam Clarorũ: illi sc. qui eruditionẽ cujusvis non in styli elegantia, uti Zoili, osores ac momi alioquin solent; sed in debita scientia artè, applicandi sanam Philosophiam, querunt. Ipse verò, qui laudis insolens auditor sum, adversus invidiosos similesve adductos (quorum telis hætenus expositus sum) me ad Tractationis de Fæderibus Principum &c. Præfationem

nem refero: ubi satis causa est, quibus
 motus in publicū ire mihi tantum sum-
 serim. Quod autem mea qualiacunq;
 opuscula non eo demū tēpore, quò causas
 in iudicio patrocinando suscepi, conges-
 serim, ij testimonio sunt, qui & me do-
 centem audiverunt, & quorum in ma-
 nib⁹ Inauguralis mea disputationis præ-
 fatio & corollaria sunt. Hoc tamen non
 nego, me naturali quasi, illo videlicet
 humili & simplicissimò stylò tantum
 Juris natura studiosorum, utpote fr-
 zurozum Aulicorum, Consiliariorum
 & Legatorum gratiâ illud collegium in
 certas Tractationes postea redactum
 horis subcisiuis dilataste. Veniam na-
 ctus à Benevolo Lectore, communem
 lucem (modò mihi bibliopola quidam es-
 set, cujus impensis alia prælo brevi
 committerem) sequentia etiam bo-
 na cum Deo adspicerent. (1) Tract.
 de belli natura, & quomodo Princeps,
 vel Consiliarius de ejus iustitia & qua-
 litatis

litatibus judicare possit. (2) De Principis & Consiliarii officio circa consultationem in genere, & in specie bellicam de pecunia ad bellum gerendum necessariâ: Regionis custodiâ &c. (3) De Principis & Consiliarij officio circa Ducem militarem, cardosq; Officiales, vulgò Officiarios eligendos, (4) De Principis & Ducis officio circa exercitum militumq; conditiones & qualitat. (5) Euthymemata, quibus Princeps & Consiliarii in consultationibus, in specie bellicâ, nec non Duces &c. militibus suis in acie animus addituri uti possunt. H. e. propositioinum Arist. in lib. Rhet. illustratio cum usu politico. (6) potissima contractuum & delictorum prima principia b. e. genuina de actionum humanarum principis doctrina expositio, lectioni Criminalistarum Doctorum, Constitutionis Carolinae Regam, Electorumq; &c. militarium Iurium vulgò der Kriegs-Articuln à futuris Advocatis, iudicibus tam militaribus (qui vulgò. Avocats appellatur) quàm ab aliis præmittenda. Hiscæ me tibi B. L. commendo. Vale, fave

Tuo

MATTHEO STIERIO
JUL.

§. 1.

Cùm, per hypothefin 5. Ethnicor. Arist. cap. de aquo & bono 13. is læsus æquus bonus fit, qui non urget Jus summum ad iniquam partem, quique mavult ad Arbitrum, quàm ad Judicem ire: Inde ij etiam Ethnici æqui boni dicendi sunt, quibus amicabile composio vel ante futurum judicium, vel in judicio cordi fuit. Quidni Imperii Romano - Germanicæ Principes, cæteris tamen non exclusis, qui & Christiani videri, & esse jactitant, æqui boni dicendi sint, si Ethnicorum imitatores existant? ij autem Christiani Principes, qui sapientes Ethnicos imitantur h. e. ductum rectæ rationis sequuntur, sequentibus modis procedunt.

§. 2. Læsi Principis finis est suum obtinere, id scil. quod sibi deberi videtur

A 4.

Quid

Quid autem per *τὸ obtinere* denotetur, vide *Observationem meam 1. Tract. de Principum, aliorumq; Imperij Statuum Fœderibus.* Quò fine positò, de mediis vel Princeps, vel Consiliarius sollicitus est consultando. Quomodo autem? Est scilicet, consultare quando proposito fine eligimus media ad finem ducentia, eaque idonea, & quidem tamdiu, donec ad id perveniamus, quod est in nostra potestate. *Arist. lib. 3. Eth. 3. & lib. 6. cap. 6.*

§. 3. Quærit Princeps, vel Consiliarius: Fine isto positò: quodnam ejusdem idoneum medium est? Resp. (per *hypothesein 8. Eth.*) amicabilem compositionem suadere.

§. 4. Per quos autem amicabilis compositio primùm tentanda sit, Princeps, vel Consiliarius quærit? Resp. per Legatum, eumque idoneum, sive per eum, per quem hostis flecti potest.

§. 5. Quærendo, sive (per *hypothesein 6. Eth 9. ubi consultare est querere & ratiocinari*) deliberando pergīt: Quinam autem Legatus idoneus haberetur? Respondeo *seq. modo:*

modo: Ut Legatum comem (a)
 Princeps ad hostem ableget,
 eumq; sanguinem (b) consul-
 tius est, quàm morosum, vel
 cholericū (c) vel eum, qui ho-
 sti odio fuit, vel adhuc est (d).

(a) Ratio est: cū Legati officium sit
 illum, quem hostem metuimus, à præcon-
 cepta opinione flectere, eumq; in Princi-
 pis partes trahere; quod à come sanè fit (1)
 solidis enthymematibus, q̄ in Tractatu meo
 exposui, qui inscribitur: Enthymemata, quibus
 Princeps & Consiliarij in consultationibus tam
 bellicis, quàm aliis, nec non Duces, aliq; Officia-
 les militibus suis in acie animum addituri uti
 possunt. (2) debita eloquentiâ, per dedu-
 ctionem in elem Jur. Vniv. Dn. Johannis à Felde
 pag. de Jucundu homini quatenus est substantia
 intellectualis 494. §. 6. ubi scil. eloquentes
 amabiles esse, probatur.

(b) Per hypoth. Physicam in Elem: J. Vniv.
 pag. 530. §. 5. Hi enim revera comes sunt;
 quippe qui ad aliorum joca in Aula &c. exci-
 pienda,

pienda, & adiocandum prouisi sunt, per rationem phys. d. l. 9. 5. Hi autem nulli non iucundi sunt, & amantur, per 2. Rhet. cap. de amore & odio 4. Cæterum, comitatus obiectum sunt congressus seu conuersationes, ita, ut quantum per honestatem & utilitatem fieri potest, neminem quis facile offendere, sed potius delectare debeat, per naturam comitatus 4. Eth. c. 6. Hisce accedit, quod sanguinei & facie, & vestitu plerumque mundi sint. Et hos (per 2. Rhet. d. cap. 4. n. 19.) amamus.

(c) Per rationem physicam, sanguineorum rationi seu causæ penitus contrariam; siquidem in cholericò calor in excessu est. Hinc fieri potest, ut unicò hostis verbulò excandescat, ipseque minùs continens hostem ad iram commoueat: nec consequenter finem, quem Legatus sibi proposuerat, obtineat, per solum Arist. cit. n. 16. lib. 2. Rhet. 4. ubi illos, inquit, quorum convictus ac consuetudo suavis est, amamus. Tales autem sunt, qui faciles sunt, neq; ad aliena peccata redarguenda proponsi, neq; concertationum auidi, neq; contentiosi. Omnes enim qui tales sunt (h. l. cholericì), minus verò

verò sanguinei) pugnaſes ſunt, & qui pu-
gnant, velle videntur contraria. Cur autem
melancholicus hîc excludatur, ratio faci-
lis eſt: cùm is, per hypotheſin phyſicam in
Elem. d. pag. 5. 30. §. 6. explicitam, triſtis &
ſpeculabundus, adeoque hoſti minùs gra-
tus ac jucundus ſit. Hoc tamen equi-
dem dicerem, ſanguineo melancholicum
adjungendum eſſe; ſiquidem hîc tantum
ingeniô valet, quantum ille nonnun-
quàm eloquentiâ: cæteris tamen & cor-
poris, & animi dotibus non excluſis.

(d) Per 2. Rhet. 4. n. 43. add. Elem. pag.
54 de Amore & odio. Ariſt. ira quidem, inquit,
tempore ſanari poteſt, odium verò non: & qui
odit, alterum, quem odit, proſus extingui vult.
Hinc ex hac hypotheſi phyſica d. l. in Elem. de-
monſtratâ, ſequens propoſitio formari
poteſt: *Qui Legatus in hoſtis
odio eſt, ejusdem præſentia hoſ-
ti admodum moleſta eſt: Et
verendum, ne iſte in Legato
ſui vindictam querat, eumq̃*

*Jura Gentium violando inter-
ferciat.*

6. Quærit Princeps vel Consiliarius,
quid autem incipiendum, quando hostis per Legatum,
ut lit. (b) præc. observ. flecti non potuit?
Respondeo ex deliberationis definitione
ejusq; sequētib; parenthesi hîc insertis & bis
(*Et quidem tamdiu, donec
ad id perveniamus quod est
in nostra potestate*) quod prius
videlicet medium missum facere, de quo
alio deliberare debeat. Quoniam autē me-
dium concludendi syllogismi practici hîc
conficiendi amicabilis compositio fuit:
& amicabilis compositio aliis etiam mor-
dis tentari potest: Inde Consiliarii re-
sponsum hoc esto:

7. *Cùm hostis per Legatum
flecti non potuit, illum Prin-
ceps ipse conveniat, (e) nec
modò*

modò eum iis muneribus affi-
 ciat, quæ ei grata sunt, qui-
 busq; delectari potest (f) sed &
 ejus Consiliarios, (si salva Principa-
 lium auctoritate fieri possit,) qui in ho-
 stis opinione sunt, donis am-
 plissimis ornet (g)

(e) Cùm, per 2. Rhet. 4. n. 25. quisque
 amet similes sui, sequitur, quod & Prin-
 cipes ratione alicujus boni fortunæ, quod
 præ cæteris hominibus commune habent,
 quatenus videlicet Principes sunt, se in-
 vicem ament; de qua hypothesi 8. Eth.
 de amicitia in alio Tract. prolixius egi.
 Add. Elem. Jur. Univ. pag. 544. Quamvis
 hoc in thesi per suam causam universaliter
 procedat; in hypothesi verò regulariter;
 nihilominus ex contingenti ut plurimum na-
 turâ, lib. 5 Eth. cap. de æquo 10. expositâ,
 deduci potest, quare Philosophus proposi-
 tionem suam, quod videlicet quisq; amet
 simili

similes sui &c. sic limitet: nisi scilicet eorum alter alteri obstat &c. Quoniam h. l. aliud bonum, quod æque Princeps, ac hostis vult, illi bono adverteatur, ob quod Principes amici sunt: propterea Aristotelis propositio in hypothesi minus procedit, quam ejusdem limitatio. Ut autem hoc evertens tollatur, consequenter hostis sive Princeps sui similem Principem amet, operæ pretium est, ut Princeps illum sibi reconciliet (1) se jucundum exhibendo (2) amorem erga illum declarando (3) utilem amicitiam per munera querendo. In quibus numeris Elementorum Jur. Univ. consequenter Rhetor. &c. Aristotelis libb. ulum monstrare liceat. *I. jucundum seu voluptas* Aristoteli i. Rhet. cap. de Reb. jucundis xi. est motio quadam animi & sabbita & quæq; sensu percipi possit in statu nature convenienti constitutio. Est igitur Principis hac in re explorare, quibus modis hosti jucundus existat. Hos autem modos per debitas causas Dr. à Felde in Elem. Jur. Univ. pag. de colenda & jucunda amicitia 492, §. 3. sic exponit: *Conveniens*

veniens ergo erit, naturam hominis (h. l. hostis)
 contemplari, & secundum singulas ejusdem na-
 tura partes, quid, quibusq; congruum sit, trade-
 re. Ita enim plerq; promovere poterimus,
 quibus homo homini jucundus redditur. Nam
 operatio bona est, qua cujusq; natura & sub-
 stantia conveniens est. Si ergo fiat, quod natu-
 ra cujusq; conforme est, percipiet alter in se bo-
 nam operationem, cujus is, qui, quod natura con-
 gruum facit, principium est. Et hoc modo
 (Princeps) jucundus dicitur. Ut autem
 Jucundus in ipso congressu, colloquio &
 discessu sit ratione formæ externæ, etiam
 necesse est, per deductionem in Elem. I. V. pag. de
 hilaritate & latitia, qua quis jucundum se exhi-
 bet 505. ubi §. 5. Ad officium, jucundi amici
 pertinet hilari facie & lato ore comparere, nec
 querulum existere. Vide ibi rationem. Ex
 cujus propositionis ratione Princeps ad-
 discet, quod non statim querelas à Lei-
 gato suo antea propositas explicare, sed
 alios hosti hauri ingratos discursus movere
 debeat; quod fit nova recitando, vel de
 iis differendo, quæ vitæ generi potentium
 conveniunt, per deductionem in Elem. J. V.
 pag.

pag. 494. de jucundis homini quatenus est substantia intellectualis §. 4. & 7. Et is imprimis Princeps hosti jucundus fit, qui eloquens est, per §. 6. d. l. in Elem. ita tamen, ut potentis signa edat, quæ inter cætera 2. Rhet. de Moribus potentium 17. n. 4. sunt, dum se videlicet modicè gerit, placidam quandam & decoram gravitatem ostendit. Qua de causa virtutum homileticarum studiosus sit oportet. Cùm autem virtutes (per 2. Eth.) nobis innatæ non sint, sed assuefactione parentur: debita educatio Principis prærequiritur. per pag. in Elem. Iur. Vniv. de neglectu educationis & assuefactionis 608. Cæterùm, tempus de rebus alioquin convenientibus differendi observandum quoque est. per 2. Rhet. 4 n. 23. Et eos, sc. amamus, qui non adversantur irarum, neq. studiosè ac seridè aliquid agentibus. Ad quem locum respicere videtur alter Aristoteles Dn. à Feld. in Elem. Iur. Vniv. pag. 496. §. 10. Est ergò ejus, qui jucundus alteri esse vult, observare occasionem, ad quid narrandum hoc vel illo tempore sit pronus &c. Jucundus insuper Princeps hosti fit, dum se hujus mori-

moribus accommodat, & habitum cul-
 tumque ejus imitatur. h. e. Wenn der
 Fürst seine Leute / die er mit sich nimbt /
 in solcher Art der Kleidung erscheinen
 läßt / als der andere Fürst an seinem
 Hofe hat / welchen er sonst als einen
 Feind fürchtet / und durch seine Gegen-
 wart begünstigen unnd gewinnen wil.
*Ratio in Elem. d. pag. de Testimoniis bonæ ope-
 rationis jucunditatem parientibus 502. §. 5.
 hæc est: Nam imitator qui est, tacitè appro-
 bat tanquàm benè gesta, quæ alter agit: & ita
 hujus tacito testimonio alter sentit, se benè ope-
 rari: nemo enim id, quod improbat, imitatur.
 Hoc ipso suum erga Regem declarant amorem
 ipsiusq; captant benevolentiam Galli, & nos
 rursus horum: dum illi Regis, nos illorum cul-
 tum habitumq; corporis imitamur. Quin
 hosti etiam jucundus fit, dum hujus ne-
 gotia, vel hoc, vel illud ipsi se paraturum
 esse promittit, quod alioquin paratu ho-
 sti difficile est. Rationes varias vide om-
 nino in Elem. Jur. vñv pag. de jucundis ho-
 mini, quatenus est substantia & quidem mobi-*
lis

tis 493 §.3. Quod ob spem rei futuræ
 ipsi iucundus reddatur, videre est 1. Rhet.
 11. n. 11. ubi dicitur, quod ij, qui sperant, vo-
 luptate afficiantur, add. Elem. Jur. Univ. pag. de
 iucundis homini ratione appetitus & phantasia
 496. §. 3. verbis: Quæ de causa iucundus est,
 qui de obtinendo aliquo bono, quod quis appetit,
 spem excitat. Nam hic (Princeps) in appe-
 tente (hoste) representat bonum, quasi appe-
 tens jam habeat. Et unâ bonitatem ejus,
 quod appetitur, extollere debet. Ratio
 ibid. §. 4. hæc redditur: Nam hic (Prin-
 ceptus) reddit appetitionem in appetente iucun-
 dam, Nec recordatio unius, vel alterius
 rei, vel hostis amici cujusdam ipsi inju-
 cunda est per d. 1. Rhet. 11. n. 11. verb: Quan-
 do autem voluptate affici in eo positum est, ut
 motus aliquis sentiatur, phantasia autem imbe-
 cillus quidam sensus est, & phantasia quæ aut
 comitatur eum, qui recordatur, aut sperat: hoc
 posito, constat, eos, qui recordantur, sperant rē,
 voluptate quadam affici: quodammodo enim
 ea sentiunt. Itaq; (per n. 12.) necesse est omnia
 suavia ea delectare, quod aut præsentia sentian-
 tur, aut habeant in memoria, cum jam præterito-
 rina

rint, aut spe precipiantur futura. Idem deducitur in Elem. I. V. pag. 496. §. 6. Princeps se etiam jucundum præbet, si sui & hostis amici defuncti mentionem facit, per d. I. Rhet. II. n. 2. verb: Luctibus quoq; & lamentationibus adjuncta est naturalis quadam voluptas. Nam cum molestum sit non esse amplius eum, qui lugetur: jucundum est ejus recordari, eumq; quodammodo intueri, & que faceret, & qualis esset. Hoc in Elem. I. V. n. d. §. 6. per causas etiam probatur. Principi hac in re etiam incumbit, ut hostis defuncti amici mortem sive placidam, sive violentam exponat, inque illo misericordiae affectum excitet; vel suum infortunium explicando istum lenem reddat. De Misericordia quod dixi, hypothesis physica est in Elementis Jur. V. n. d. pag. 59. §. 2. quæ omninò videatur. Est autem misericordia 2. Rhet. §. egritudo quadam exorta ex eo, quod malum esse videatur, aut interitus, aut molestia adferenda vim habens, ei, qui tali sorte indigens sit: quodq; tale est, ut id nobis quoq; aut alicui nostrorum evenire posse arbitremur: idq; si ejusm, malum propinquum esse videatur.

Ex

Ex hac definitione Princeps sermonis sui dispositionem sumit; quæ in hisce tribus consistit [1] nùm Princeps aliàs misericors sit? [2] quomodo hinc ad miserationem moveri possit? [3] quam de causa? Ad hæc tria membra d. cap 8. Arist. propositiones omnes referri, cæque ex definitione positâ demonstrari possunt. Quoniam (per 8. Eth. & 2. Rhet. 4.) duo amici quasi unum quoddam sunt; & molestia vel amici interitus, vel malum, quod percussus est, cum non sui ipsius, sed amici causâ excruciat, per def. amoris 2. Rhet. 4. verb: *eius causâ non tuâ.* It. n. 4. ibid: *His autem positis, necesse est, amicum esse eum, qui unâ gaudet bonis, doletq; adversis alterius, nullam aliam ob causam, nisi propter illum:* Hinc Principis hostis phantasia defunctum amicum, vel malum aliquod ipsi illatum sistit, ipseque idem quodammodo sentit, ejusque sorte indignum dolet, per def. misericordie. Nam (per demonstrationem in Elem. d. pag. 59. §. 2.) hic affectus quodammodo participat de metu, quatenus cum phantasia imminentis mali conjunctus est &c.

Hinc

Hinc videmus maximè misericordes esse, qui præ
 ceteris humida frigidaq; complexionis sunt &c.
 Jam v. hostes irâ comoti calidæ comp' exi-
 onis sunt, per demonstrationem in Elem: pag.
 530 §. 8. Quod Princeps alterum, quem
 hoste metuebat, lenè alio quoq; modo fa-
 ciat, ex d. 2. Rhet. cap. de delinitione 3. n. 23.
 verbis probatur: placamur etiam, cum is,
 cui irascebamur, in majus aliquod malum inci-
 dit, quàm nos ipsi ei adferri voluissemus. Qua-
 si enim nobis pœnas dedisse videtur. Adde
 rationem physicam in Elem. I. V. pag. de delini-
 tione 51. §. 15. 16. & in specie ibid. d. Arist.
 propositio implicite sic demonstratur:
 Nam appetitus quodammodo deceptus, quasi à
 se sumta sit pœna, desinit movere calorem.
 Discursu secundum hæc fundamenta ha-
 bitò, sperandum est fore, ut alter Prin-
 ceps hostilem animum abjiciat, sui que si-
 milem Principem amare incipiat. Ex
 quibus fundamentis planus est Auctor
 Militärischer Erinnerungen pag. 43.
 Ehe man gegen seinen Feind einige
 Feindseligkeit sehen lassen wil / so sol
 man ihm zuvor die möglichsten Mit-
 tel

tel zum Frieden fürschlagen / und lieber
 etwas über sich ergehen lassen / als die
 Sache auff die Spitze stellen / auch
 auffn Fall sich zu einem Ge-
 spräch anerbieten. De quo me-
 dio hīc agimus. Dergleichen thāt Calat,
 denn er schlug dem Raht zu Rom und
 Pompejo die möglichsten Mittel zum
 Vertrage vor / damit ja Blutvergies-
 sen verhütet werden solte. *Iul. Cas. lib. 1.
 de bello Civ. cap. 2. Hac ipsa lit. (e)
 pag. 41. quoque monui, quod Princeps
 evertens ibi allatum tollat H. amorem de-
 clarando. Is enim ab eo, qui hostis ha-
 bebatur, amari, consequenter ei jucundus
 esse solet, si (1) dicit, quomodo sibi ejus
 salus cordi fuerit, eique haecenus studue-
 rit, per n. 11. d. cap. 4. Verba: Hoc quoq;
 amant, qui aut propensī sunt ad alios pecunia ad-
 juvandos, aut ad eorum salutem defendendam.
 Hoc tamen observato, quod est 1. Rhet.
 13. n. 14. Et beneficiorum, quae accepit potius,
 quam eorum, quae contulit, intellige, memi-
 nisse, æquum esse. H. e. vult philosophus
 dicere*

dicere: Cujusvis (Principis) esse, magis beneficia, quæ ab alio accepit in memoria habere, quàm ea, quæ quis apud alium [h. l. Principem hostem] collocavit. Add. 2. Rhet. 4. n. 20. Et qui exprobrare non solent neq; aliena peccata, neq; beneficia sua, sc. amantur. Ubi hujus propositionis sensus: Non debet Princeps sua beneficia extollere, sed extenuare, si ab altero Principe amari velit. Tunc demum v. sua beneficia nimis jactare potest, quando alter ingratus est, nec recodatur, quod sibi ille Princeps non defecit, religionem & patriam defenderit, vel ipsum ab obsidione liberaverit. Inter cæteros casus observat. 11. Tract. mei de Fœderibus lit. (g) (b) (i) & (k) quidam formari posset: nisi exempla hac in re odiosa essent. Beneficia hæc dilatari possunt per 2. Rhet. cap. gratia 7. n. 11. verba: spectatur beneficium res ipsa, magnitudine, qualitate, tempore, loco. Magnitudo ex definitionis indigentia ibidem n. 4. verbis exponitur: Egere autem dicuntur homines iis, qua appetunt, maximeq; si eis carere sine dolore non possunt. Hæc ob-

ter.

ter. [2] debet Princeps illam propositionem, quod scilicet alterius Principis salutem studuerit, amplificare per 2. Rhet. d. c. 4. n. 24. *Amant etiam studiosos nostri, ut eos, qui nos admirantur, bonosque ac cultu dignos esse censent, qui gaudent nostra consuetudine.* It. n. 25. *recipueque, si ob ea magni fiamus, in quibus volumus ipsi aut admirationi esse, aut egregie, aut iucundi ac suaves videri.* Ad percipiendum Arist. vide Elem. I. V. pag. de testimonio bonae operationis iucunditatem parientibus 502. §. 7. [3] Cum Princeps alterum Principem hostem iratum videt, vel eum iratum ne reddat, ea observet oportet, quae hic & passim ex cap. 4. l. 2. Rhet. verbis: *adduximus Præterea illos, quorum convictus &c.* Majoris explanationis ergo vid. Elem. I. V. pag. de affectibus quibus quis iucundus redditur 501. §. 2. [f] Et hoc est III. quo de lit. [e] p. 14. dixi, utilis nempe amicitia paranda; præcipue verò eo tempore, vel loco, quo hostis ejusmodi: re dono offerendâ eger. Nam egerit lit. præc. [e] ex 2. Rhet. cap. 7. definiuit, quod sit ea appetere, maximeque si eis sine

sine
ob
mat
tia p
quas
Et p
Hin
de ijs
§. 5.
visus
(g
plebis
rii co
Sicu
ira &
tur.
hom
largi
patri
tur.
Leg
Sent

sine dolore quis carere nequit. Hinc ob defectus supplementum Princeps amatur; quippe qui dolorem ex rei carentia proveniente[m] [qui Ciceroni *Tusc. lib. 2. quæst. 2. est agritudo crucians*] illi eripitur. Et potentes equis etiam delectari solent. Hinc usus hic erit in *Elem. tur. Vn. pag. 497. de iis, quæ ratione quinq; sensuum jucunda sunt §. 5. Ubi de rerum novitate, & §. 6. de visus delectatione, docetur.*

(g) *Fer pag. in Elem. J. U. 760. de paranda plebis benevolentia.* Nam in hoc Consiliarii commune quid habent cum plebejis. Sicuti enim vulgi amicitia largitionibus; ita & Consiliatorum & amicitia captatur. Vide in *Elem. §. 5. d. l.* Tanta namq; hominū ferè multitudinis cupiditas est, ut largitionibus amicitia omnis æstimetur, patria nonnunquam prodatur & vendatur.

8. *Quando hostis nec per Legatum, nec Principis præsentia dictis modis moveri potest,*

B

potest,

*potest, quid tunc Consilii? Respondeo
h. m: quod per amicum, qui
eq. Principis, ac hostis ami-
cus est, titillari debeat. (h)*

(h) Intercessoris, utpote utrorumque amici officium hoc in casu est, ut [1] necessitudinem, quæ sibi cum eo sui scilicet amici hoste intercesserit, nec minorem inter se & hunc Principem fuisse, exponat; cujus partes Aristoteli 2. Rhet. 4. sunt *sodalitas, necessitudo, cognatio &c.* Instituti mei ratio hæc est: sicuti Legatus Principi amorem & benevolentiam sub initium sermonis sui conciliat: ita & Principis amicus facere debet. Argumenta, quæ hic adhiberi queunt, habentur d. 2. Rhet. cap. de amore 4; quæ in Tract. meo, cujus tit. *Enthymemata, quib. Princeps & Consiliarij &c.* illustro. Et hoc caput totius Rhetorices compendium, imò caput politicum inscribi potest. Necessitudine illa expositâ ratiocinando seu concludendo id debitè applicet, & pro circumstantiarum qualitate verbis hoc

hoc magnum faciat ex d. cap. 4. n. 9. Et
amicorum amicos, scil. amamus. Vel n. 6.
ibid. Et qui iisd. amici sunt, iisdemq. inimici.
H. e. huic Principi, quem intercessor re-
praesentat, hostis amicitiam parat, cum di-
cit, quod videlicet naturale sit, ut amicus
amici amicum amet. E. ut hunc etiam
Principem amet &c. Enthymematis mi-
nor adfuit. (ii) ex hoc enthymemate
colligitur aliud n. 3. verbis: Est amicus qui
amat, & contra amatur. Hæc major pro-
positio iterum alia enthymemata suppe-
ditat. Nam amare d. c. est velle alicui ea, quæ
bona arbitrare, idq. ejus causâ, non tuâ, ad eaq.
pro viribus procuranda ac consicienda propen-
sum esse. Sequitur ex hac definitione
quod, si non Principi, tamen intercessori
Principis ille hostis [1] omnia voveat &
exoptet, [2] hoc unice intercessoris saltē,
non propria causâ. [3] pro viribus labo-
ret, ut ei beneficiat: cum & ipse erga
eum sic operetur, & pro viribus propen-
sus sit &c. (iii) Connectendo, bellige-
randi scil. causam cum quadâ demiratione
ab hostis, alioquin amici sui parte exte-

nuet; malum sibi etiam imminens dilatat per d. c. 4. n. 4. ubi: His autem positis, dicitur, necesse est, amicum esse eum, qui unquam gaudet, doletque, adversis alterius nullam aliam ob causam, nisi propter illum. Dispositionis meae connexio hæc est: Princeps h. l. ex præcognitis progreditur. Nam quando probatum est & Principem, & hujus hostem sibi amicum esse, concludit, quod idem malum sentiat, quod amicus, amici sui hostis inferre studet. Hoc malo se dolere amici causâ, per n. 4. d. cap. 4. inferat. (iv) Et, si amicitiam rationem amplius habere nolit, eamque hoc ipso tollere velit, ut ne Ethnicis deterior sit, roget; cum ipsi honestatis studiosi fuerint. Argumenta hinc pertinentia habentur i. Rhet. cap. de honesto 9; quæ exemplis historicis adornet, à minori ad majus, ab Ethnicis ad Christianos concludat, illorum causas exaggeret; præsentem autem iterum deprimat. Illud 9. caput in Enthymematibus, quibus Princeps, vel Consilarii utri posunt, etiam exposui. (v) Sed, se sperare, fore, ut ab hoc minus justo, laudeque digno

gno conatu &c. desistat: cum & velit, & possit: Nam *axioma practicum* h. l. 2. *Rhet.* cap. de possibili & facto 19. hoc est: *Quod quis vult ac potest, illud facit.*

Hoc *velle* ex antecedentibus amicitia, consequenter amoris affectionibus probet, addito numero 5 d. cap. 4. Omnes enim, *Philosophus* inquit, gaudent, cum ea eveniunt, quae volunt, dolentque, cum contraria: ut molestia ac voluptates signa sint voluntatis. Idem est, ac si dicatur, quod amicorum sit idem velle ac nolle. Alterum, velle nempe ex n. 15. d. c. 4. probatur, ubi: Huiusmodi autem sunt, qui virtute praeslant, tum ij, qui bona existimatione sunt, aut apud omnes, aut apud optimos, aut apud eos, quos ipsi, quive ipsos admirantur. Bona autem existimatio quid sit, definitur *Aristoteli* 1. *Rhet.* cap. de partibus felicitatis humane 5. n. 22. quod sit ab omnibus virum gravem & autoritate praeditum existimari: aut tale aliquid habere, ut id omnes appetant, aut multi, aut boni, aut prudentes. Hi autem omnes nihil aliud appetunt,

tunt, quàm virtutes. Ea de causa Principis Christiani autoritas non tam in corporis magnitudine, quàm virtutum exercitio consistit, per dict. n. 15. addito n. 21. ubi sic dicitur: Et eos scilicet amamus, qui facillè obliviscuntur acceptas injurias, neque in animo conservant ac continent, si quas causas habent de aliis conquerendi, sed placabiles sunt &c. Cæterùm, exaggerando pergam, quod videlicet Imperii Status omnes in eum maximas laudes contulerint, quodque verè Christianus offensiones nihil curaverit. Tò posse autem dati axiomatis practici (quod quis nimirum vult & potest, illud facit) ita dilatetur, quodque hic aliquid remitti possit, in hostis potestate sit, per d. 2. Rhet. cap. de possibili & facto 19. n. 1. probet: Si ergo contrarium possibile sit (h. l. iratum esse; vel aliquid illucite consequi) etiam contrarium (v. c. non iratum esse &c.) videri poterit possibile. Extendi potest hæc possibilitas per n. 5. d. cap. cujus verba ibid. hæc sunt: Et si bonum ac

publ.

pulchrum fieri possibile est, & omnino fieri possibile. It. per n. 6. ubi: *Et cuius principium, dicitur, potest esse, potest etiam finis.* Nihil enim eorum qua impossibilia sunt, aut fit, aut fieri incipit. H. l. dicit, quod virtuosè vivere exorsus sit, & posthàc similem vitam ad extremum halitum usque ducere; adcoque se æquum & bonum præbere queat. Tò posse & velle connectat sic: Nec dubius sum, quin etiam velis & possis &c. Similis ferè tractatio est, quando lædens læso satisfacere debet. Pergit: *Quid multa? non me tam exprimere posse scias (Intercessor pro lubitu adducere potest.) quod ego non tuâ causâ debeam, facturusque sim cum studiosè, tum libenter, si hoc beneficii in me amici mei, h. e. mea causâ contuleris ac molestiâ me liberaveris.* Et hoc per 1. Rhet, 11. cap. de jucundo n. 37. est: ubi sic: *Est & amicus in rebus jucundis.* Hac ipsa, vel simili loquendi formulâ sui amici hostem, alioquin suum amicum magis magisque sibi conciliat, per lib. 2. Rhet. 4. n. 11. verba: *Eos quoq; amant, qui aut propensi sunt ad alios pecunia adjuvandos,*

aut ad eorum salutem defendendam. Hanc dispositionem alii, quos meliori luto finxit Apollo, in meliorem ordinē redigant.

9. NB. Ne in lectione hac quis fortè turbaretur, hīc indicandum duxi, me §. 7. 8. & seqq. unā etiam agere voluisse de lædente; quomodo videlicet læsum, vel per Legatum, vel per amicos, vel ipse & ante iudicium, & ante bellicam consultationem tractare debeat, is arma ne arripiat, ita, ut ex hoc, utpotè relativè contrario, alterum etiam relativè contrarium (quo de opusculi titulus, utpote de eo, quod ut plurimum fit, loquitur) cognosci, quidque læsi officium sit, addisci possit. Quin, potentium nonnullorum mores hi sunt, ut à læsis non secus, ac hætenus deduxi, & in seq. deducetur, conveniri, & quod magis mirum, largè & effusè donari velint, si læso ultrò satisfacere debeant, quo suum obtineat. Quibus præmissis, nigrum ex parte rubro respondebit.

10. Sed, quid tandem Consiliarius suadeat, quando & hoc medium minus idoneum est? Respondetur, quod nul-

nullum aliud Princeps vel Consiliarius
medium superesse videat, quàm ut Judi-
cis officiũ de injusto corrigẽdo implorer.

11. Sed, quid si legum auxilium cesserit?
Respondetur sequenti modo, in quo scil.
consistit altera hujusce Tractationis pars.

12. *Ut Princeps, vel ejus
jussu Consilarii legum auxi-
lio cessante ante bellicam con-
sultationem (a) alia etiam
tentent, (b) is equitatis stu-
diosus est, (c) si iterum cum
hoste, vel de Arbitris affectio-
bus liberis, (d) vel per hostis
amicum, in primis hostis vici-
num, eumq; potentem, vel ho-
ste potentiorẽ (vel de satisfactione
lasi, vel lasus bellum ne moveat &c.) agit*
B 5 (c) ita

(e) ita tamen, ut amicus amici sui saltem gratiã (liceat Ictorum more loqui) interesse suum declaret, (f) Ea de causa amici sui hosti apertè exponat, quod eum unã contrario in casu conjunctis viribus hostili animo aggressurus sit. (g) Quandoquã in hac amicabili compositione tentanda operam perdidit, è re est, ut Princeps querelas suas publici Juris faciat (h) hosteq; non animadvertente, (modò eq; hoc, ac sequentia Christi nitati minùs adversentur) ad bellum necessaria sibi paret, (i) ejusq;

terri-

territorium ingrediatur, (k)
 Et, quantum fieri potest, vel
 solus, (l) vel cum amicis sive
 fœderatis, ita tamen, ut præ-
 sentes vires conjuncta hostis
 viribus etiam futuris majores
 sint: neq; Princeps alios ho-
 stes habeat, maximè hostis a-
 micos. (m) Quod si etiam ac-
 cidat, ut eorum quidam sibi
 inimicus atq; hostis fuerit,
 necesse est, ut in ejus gratiam
 antea redierit. (n)

(a) Non eo modo intelligi volo, ac si
 Imperator, vel Spirense judiciū
 non tantæ autoritatis sit, quod Statuum li-
 tes ibi componi minus possint: sed in

Juris naturæ studiosorum gratiã loquor,
 ijur intelligant, quid sibi liciti belli defi-
 nitio, cum Grotij definitione de Jure B. & P.
 conveniens velit, quando dico, quod bel-
 lum sit status per vim certandi obtinendi
 id, quod singulis in societate humana de-
 beri videtur, cum NB. legibus obtineri
 nequit. Et hodie cum voluntate *Or-*
dinum ex instrumento pacis læsæ Maje-
 statis crimen incidunt, qui bellum in Im-
 perio sine licentia *Cesaris* movent
 l. 3. qui in jussu Principis bellum gesserit ad L.
 Jul. Majest. Add. Ordinat. Cam. part. 2. tit. 15.
 ibi: Aus der Kaysersl. Majest. oder
 unsern Zugeben. Recess. Imper. de Ann.
 1555. §. Wer sich aber. Matthias Stepha-
 ni Discurs. Academ. cap. de Imperatore, Rege
 Romano, Camera Imperiali, Electoribus &c.
 sorumq; Juribus & Jurisdictione VI. Petrus
 de Andlo de Imperio Romano &c. Knich. de
 territor. jur. cap 3. n 352. Quod autem in-
 ter Imperii Status bella nonnunquam
 moveantur, experientia testis est. Oportet
 dum

dum igitur esset, ut *Imperatoris* &
Spirensis iudicij auctoritati cedere-
 tur.

(b) Scil. vel per amicos, vel per Lega-
 tos.

(c) Quare autem æquitatis studiosus ha-
 beatur, ratio est *libr. 1. Rhet. cap. de aquo 13.*
n. 35. Et malle verbis, quàm factis (h. l. præliõ)
rem discerni, scil. æquum est. Amplificari
potest ex 5. Eth. cap. de aquo x. H. e. Jura sua,
quibus nitatur, monstrare debet. Et,
quamvis (publico in scripto exponatur) ita sit;
nihilominus hoc unicum Princeps inteno-
dit, quòd ut cum illo imperii statu, utpote
hoste in gratiam redeat, æquitate ductus
de Jure suo non nihil remittere velit. Cur
autem ita scribatur, Aristoteles hoc vult
d. 5. Eth. 10. ubi: Qui, inquit, non urget ius
summum ad iniquam partem, sed de iure suo
concedit potius, etiamsi lege adjuvetur, is æquus
bonus est. Et. lib. 2. Rhet. cap. de Amore 4.
n. 21. Et eos, dicitur, amamus, qui obliviscun-
tur injurias (h. e. perpeffum damnum, vel
injustum aliquod quod alioquin prætendi
 B 7 potest

potest: h. l. sano sensu intelligi volo } neq;
 animo conservant ac continent, si quas causas
 habent de aliis conquerendi, sed placabiles sunt.
 Quales enim eos in alios esse existimant, tales in
 se quoq; fore arbitrantur.

(d) Et hoc consilium ea ipsa æquitatis
 causa est, per d. 1. Rhet. 13. n. 35. verb: *Es
 malle ad arbitrum ire, quàm ad iudicem, scil.
 æquum est.* Ex hisce verbis Aristoteli-
 cis colligitur, quod Princeps ante judici-
 um, in quo injustum corrigendum alio-
 quin est, Arbitros affectibus liberos qua-
 rere possit, Nam sæpè Jus remittendum
 est, ut bellum vitetur. Videtis Grotium
 de I. B. & P. lib 2. cap. 24. n. 1. Pergit Aristote-
 les d. l. Sic: *Arbiter enim æquitatem intuetur,
 at Iudex legem. Et ejus rei causa repertus est
 Arbiter, ut æquitas valeat.* Principis Lega-
 tus hostem quodammodo flectit ei Ar-
 bitros magis suadendo, quàm iudicium
 intentando, in quo lædens læso satisfacere
 seu damnum resarcire debet, per ratio-
 nem hanc allatam: cum scil. Iudex legi in-
 hæreat. Etiam si ante susceptum iudici-
 um Arbitros frustra suaserit, nihil tamen
 im-

impedir, quominus & pendente lite, &
 postea legum auxilio cessante, eisdem, vel
 alios juratos Arbitros suadere queat. Nam
 hoc ipso Princeps ubique æquus, per ci-
 tata Aristotelis loca, audit, aliorumque
 Principum amorē caprat. Etenim æquus
 omnis justus est, per *hypothesein* 5. *Eth.* 10.
 Jam verò, per 2. *Rhet.* 4. justos amamus.
 Arbitrorum qualitatem exposui per hæc
 verba: *Affectibus liberos.* Nam affectus,
 per 2. *Rhet.* 1. sunt motiones animi, quibus
 immutati homines aliter de re judicant,
 quàm alioquin judicandum esset. E re
 igitur hoc in casu est, ut ab utraque, tam
 ab hostis, quàm à Principis parte numero
 æquales Arbitri eligantur, iique probi af-
 fectibus non ita dediti, ut unus eorum al-
 terius partem affinitate attingat, vel uni
 eorum cum altero necessitudo quædam
 intercedat; de quibus omnibus videatur
Aristoteles lib. 2. Rhet. 4. n. 36. Partes amici-
 tiæ ibi sunt, *sodalitas, necessitudo, cognatio,*
& quæcumq; talia sunt. Vel, molestia &
 voluptas, tales affectus sunt, ut Legatum,
 vel Arbitrum impediant, quò minus scil.
 rectè

rectè judicent. Quò refertur potest ira lib.
 2. Rhet. 2. misericordia *ibid.* cap. 8. Quibus
 odium e. g. in religionem addo &c. Et
 judicare in genere est rei *qualitatem* ob-
 scuram inquirere, eamque perspicuam
 reddere. Minus igitur rectè iudicium
 suum Arbitrarius à Principis parte constitu-
 tus interponet, qui hostis Vasallus est;
 siquidem metûs affectus iudicio obest,
per naturam metus lib. 2. Rhet. 5. Ubi mole-
 stia, aut perturbatio quædam, definitur, ex ob-
 jecta specie imminentis mali, in quo insit vis aut
 interimendi, aut molestie inferenda. E. g.
 dum vereretur, levem ob causam, tan-
 quam ob feloniam commissam, feudò ne-
 privetur. Cæterùm Principis officium
 hac in re est, ut cognoscat, quo animò, qua
 conscientia, quibus virtutibus, tam scilicet
 moralibus, quam intellectualibus Lega-
 tus, vel Arbitrarius præditus sit. Cùm is
 magis hosti etiam, quam Principi favet,
 consultum non est, ut id officii gerat, *per*
hypothesein 5. pol. 9. Sic in similibus affecti-
 bus se habet, *per 2. Rhet. I. n. 6.* ubi: *Neg.*
enim, dicitur, eadem videntur is, qui amant,
neg.

*neg, iratis, & ius, qui sedato ac compositò animò
 sunt. Ratio hujus consequentiæ est da-
 ta affectûs definitio. Quapropter Prin-
 ceps eum Arbitrum, vel Legatum hosti
 alioquin subiectum ad istum ablegare
 non debet, nec eum, qui Principi irasci-
 tur. Nam verendum est, sui vindictam
 ne quærat, per 2. Rhet. cap. de ira 2. quæ est ap-
 petitio cum ægritudine conjuncta ulciscendi, opi-
 nione quidem nostra, ejus, qui aut nos ipsos, aut
 nostrorum aliquem, cum id eum facere, non
 conveniret neglexisse videatur. Add. supra
 §. 7. lit. d. Ut igitur Princeps de Consilia-
 riorum amore quovis in negotio certus
 sit, eos negligere, consequenter ad iram
 commovere non debet. Et principem
 hoc ipsum decet, ut cum Consiliariis tan-
 quàm amicis conversetur, eosque sic tra-
 cter. Nec obest, quod inæqualis saltem
 amicitia h. l. sit. Respondeo, quod per
 officiorum, vel (liceat hic dicere) benefi-
 ciorum compensationem amicitia inæ-
 qualitas tollatur; quod semper fit, quan-
 do is, quò inferior est, eum h. l. Principem,
 qui dignitate, potentiâ, autoritate, opi-
 bus,*

bus, aliisque rebus superior est, eò majori amore, observantiâ cæterisque officiis protequitur, per hypothef. 8. Eth. Quâ, (utpote per hypothefin 1. post. anal. m. 10. principio quodam) positâ, ejus conclusio est l. 4. C. de contrahenda stipul. l. 4. C. locati cond. In illa enim Imperator Alexander Ulpianum amicum suum appellat; in hac verò suum parentem. Hinc non possunt non Consiliarii Principem suum amare. Qua de causa in analysi mea, Hippolyti à Collibus de Consiliario cap. de Consiliarij dilectione erga suum principem, hanc propositionem ex amoris definitione feci:

*Verus seu virtute præditus
 Consiliarius in sui Principis
 ac Reipubl. non autem in sui
 ipsius commodum de illis be-
 nè merendo vitæ suæ ratio-
 nem transmittit, & prospero
 eventu subsecuto, Principis,
 præ-*

præcipuè verò Reipubl. non
verò sui ipsius causâ gaudet.

Nam amare, ibi esse dixi ex 2. Rhet. 4. velle
alicui ea, qua bene arbitrare, idq; ejus causâ,
non tuâ, adeoq; pro viribus procuranda ac con-
ficienda propensum esse. Jam verò de offi-
cio in genere d. 5. Pol. 9. amor vel benevolen-
tia erga eum, vel erga id, cui quis præfici-
tur, prædicatur. Nec Arbitrum, vel Le-
gatum Princeps eum ad hostem mittere
debet, cujus sibi odium Consiliarius con-
ciliavit, per d. 2. Rhet. 4. cùm hoc sanari ne-
queat, & ad alicujus h. l. Principis interitû
tendat. Add. Elem. 1. V. pag. de amore &
odio 54 seq. consule etiâ hîc § 5. lit. d. Nec
eum, qui valdè cupidus est. Hanc au-
tem cupiditatem Princeps ex Consiliarii
injustitia colligit. Hinc ipse majorum
honorum, vel divitiarum intuitu in Prin-
cipis sui maximum præjudicium corrumpi
potest, per d. 2. Rhet. 1. n. 8 verba: Et cu-
pienti quidem, atq; ad bene sperandum propense,
si suave sit, quod futurum proponitur, & fore
videtur: ei autem qui & cupiditate vacuus est,
& agra

& agrè ad sperandum adducitur, & contra.
 Et quid aureæ catenæ, aurea pocula Jo-
 achimicis, vel Ducatis repleta effecerint,
 alii loquantur. Nec mirum: cùm atheis
 non patria modò, sed & Parentes & reli-
 gio venales sint. Ejusmodi immania
 peccata à Juris naturæ studiosis, utpote
 futuris Politicis ne committantur, iis com-
 mendatur Grosgebaueri aureus libellus:
 Präservativ wieder die Pest der heutigeit
 Atheisten. Quod insuper nec improbi,
 nec imprudentes, nec illi, de quibus hæc
 nus egi, in Arbitros eligi queant, patet et-
 iam ex d. 2. Rhet. 1. n 10. verbis: sunt autem
 hac prudentia, virtus & benevolentia. Nam
 propter hac aut propter eorum
 aliquid, in dando consilio
 mentiantur. Num. 11. Aut enim per
 imprudentiam non rectè opinantur: aut cum
 rectè opinentur, per improbitatem non dicunt
 ea, quæ videntur: aut prudentes quidem &
 boni viri sint, sed non benevolentes, vulgò
 sind partheyisch: Num. 12. Quò fit, ut
 cum

cum quid sit factu optimum, norint, non tamen id suadeant: neq; præterea alia ejus rei causa reperiri potest.

(e) Dum videlicet læso satisfacere non vult. Qui verò à lædentis parte stat, dicit, quod eum unà defensurus sit. Necessè autem est, ut hoc in casu lædentis amicus sufficientis retaliendi damni modum antea exposuerit. Hinc læsus, qui scilicet ut hostis metuitur, flecti potest: modò hostis ipse sciat, illum reverà potentem esse. Nam hoc ipso hostis animus ad metus affectum præparatur, per 2. Rhet. 1. 2. Non enim, Philosophus ibi inquit, omnia mala metuit quis &c. Sed quacumq; aut magnas molestias afferre, aut etiam interire possunt. Atq; ea ipsa ita demum, si non longè distent, sed propinqua sint, ita, ut imminant. Homines enim ea, quæ longè absunt (h. l. si Principis amicus longè distat ab hoste) non timent &c. Sed quia id prope esse non putant, non laborant. Ex quibus hostis colligit, quod potentia cujusdam nec quantitate, nec militum qualitate solam, sed & ex loci propinquitate aestimari possit.

possit. Hinc pacis etiam tempore de
 defensivo bello consilium capi debet,
 per *Observat.* 26 *lit. w. & k. Tract. de Foederibus.* Add. *ibid. Observ.* 11. verba: Et
 potius de alio amico &c: Exempla nonnul-
 lis odiosa æque ibi, ac hic lubens omisi.
 Cæterum, hostis (modò bonis ingenij doti-
 bus instructus, vel eruditus sit) illius axiomatis
 practici *lib. 2. Rhet. de possibili &c.* 19.
 recordatur: *Quod quis nim.*
vult & potest, illud facit.
 Item, quod bonum & jucundum sit, plu-
 res felicitatis partes, utpote Præfecturas
 vulgò Membres/vel civitates, vel comi-
 tatus &c. consequi posse. Hinc ab ho-
 stis parte metus est, per *d. 2. Rhet. 5. n. 5.*
 prope enim, ibi dicitur, adesse videtur, quod
 terribile est. Nam & hoc ipsum periculum
 est rei terribilis appropinquatio. Terribi-
 lem h. l. hostis Principis amicum ob-
 propinquitatem, sat potentem concipit
 ita, ut eundem unà metuat, idem Duca-
 tum suum accessionibus ne augeat, per *d.*
axioma practicum. Add. *cit. Aristotelis*
 lib.

lib. cap. de Metu 5. Talia autem (scil. terribilia) sunt inimicitia & ira potentium. Constitat enim eos & velle, & posse, ut, tibi jam sit, ut faciant. Ratio respectu rē velle per ira definitionem, & amici naturam patet. In illa enim supra dicebatur: *Aut nostrorum aliquem, cum id eum facere non conveniret, neglexisse videatur:* Et amicus est quasi alter ego, per 2. Rhet 4. n. 4. verba: *Hic autem positus, necesse est, amicum esse eum, qui una gaudet bonis, doletq. adversis alterius, nullam aliam ob causam, nisi propter illum.* Inde è Principis re est, ut eo in casu, quo de parenteseos verba §. 12. loquuntur, sibi illum amicum quærat, qui & potens, & vicinus hosti sit, quemque ipse e. g. ob contemptus speciem, vel injuriam aliquando metuere debet. Hinc uberrimus usus quoque est observ: 26. Tract. de Fœderibus, quæ mentem meam explicat.

(f) *Per dictam amicitia naturam lit. præc. ex 2. Rhet.*

2. Rhet. 4. verb: *His autem positis, necesse est
amicum esse eum &c.* Et ibid: *Et quibus,
dicitur, jam eadem bona sunt, & eadem mala.
Bonum à parte amici h. l. humanæ quæ-
dam felicitatis pars esse potest e. g. quietè
vivere, per 1. Rhet. cap. de partibus felicitatis
humana V.* Hinc ratio est, quare sæpè
Republicæ in gratiam alterius Reipubl.
&c. ne summis quidem Ducibus par-
cant. Exemplum vide in *Cornelio Nepote
cap. 8. Hannibal.* verb: *At Hannibal omnes
&c. usque ad illa verba: qua fratrem penâ
affecerunt.*

(g) *Ut ipsi metum incutiat, proptereaq;
hostis animum mutet, per lit. (v) hic sub inti-
tium ferè.*

(h) *Eo scil. in casu, quando Principi da-
mnum refundere lædens detrectat; vel
læsus conditionem satisfactionis respuit.
Ratio mea hæc est, quod hõc ipso Prin-
ceps sibi multos amicos conciliet, nec eos
metuere necesse habeat. Ad aliorum
autem Principum benevolentiam captan-
dam, in exponendis querelis, veluti ho-
stis injustitiâ, certa dispositio observari
pot-*

potest, (1) Ut Consiliarius Principis sui obedientiam erga Imperatorem, ejusque judicia, nec non Justitiam ipsius tam erga subjectos, quam erga ceteros Imperii Status, nec minus concordiam exponat, quamque ad *aquitatem*, quavis etiam in re laesus, semper pronus fuerit. Hinc hisce in ordinem redactis à cæteris Principibus, utpote publici scripti lectoribus, eorumq; Consiliariis, cæterisque Imperii Statibus, amatur, per citata Aristotelis loca lit. (6)

(2) hostis injustum publico in scripto dilater, per lib. 1. Rhet. Cap. de Injuriis (delictis) comparatè: & qua majores sint XIV. ubi n. 1. Propositio amplificanda hæc est:

Majores injuria sunt, quæ à majore injustitia manant.

Quò fit, ut etiã quæ minima videntur, interdum sint ma-

xime. Quomodo, & per quas pro-
positiones magna illa injuria e. g. Impe-
ratori, utpote supremo Judici in Impe-

C

rio,

rio, eique injustum corrigenti illata minus
 scil. obediendo, vel aliàs ejuldem Judi-
 cia, vel Comiticia floccipendendo exagge-
 rari possit, addiscitur ex lib. 1. Rhet. d. cap 14.
 expositione in Enthymematibus meis in pres-
 tatione hujus opusculi n. 5. cit. (3) sequatur cir-
 cumstantiæ 13 *Quid qualitas*, (qua videli-
 cet illicitum factum est) quo de Princeps ut-
 pote Imperii Status publico in scripto
 conqueritur. Jam verò, illicitum seu
 injustum factum est, quod contra legem
 quandam est. Qualis igitur h. l. lex sit,
 exprimi debet. E. g. lex est Imperii Res-
 cessus de Anno 1555. §. In solcher fürge-
 zogener 14. seq. & §. setzen demnach/
 ordnen &c. ubi, quod nemo, cujuscunq;
 Status, dignitatis aut gradus ille sit, alter-
 rum sub quocunq; prætexu invadere,
 lædere aut damna injuriasvè ei inferre,
 bona violenter auferre præsumere au-
 deat. Ex quo fit, ut cæteri etiam Status,
 quibus Imperatoris, ejusque judiciorum
 autoritas eordi est, in injustum illum Sta-
 tum irâ incendantur, Electores inprimi-
 mis;

mis; quippe qui æque ac Imperator ab isto nihili habentur, per supra citatam iræ definitionem, ubi dicitur: *Qui aut nos ipsos, aut nostrorum aliquem, cum ideum facere non conveniret, neglexisse videatur.* Contemptus ratione Statuum ex cujuslibet Recessu liquet: cum non in dicto modo Recessu de Anno 1555. sed & in aliis sub initium ferè legamus: *Unsern und des Reichs Stände und Gliedere &c. It. Recess. Ann. 1557. Derowegen wir uns damahls mit der Churfürsten Rätthen / der erscheinenden Fürsten / Ständen &c.* Sic in aliis Imperii legibus fundamentalibus se haber. Quò major igitur amor in Imperatorem Imperiique leges est, eò major industria à quolibet Statu adhibetur, ut vitiosum illud membrum, intellige injustus ille Imperii Status vel emendetur, vel removeatur &c.

Wann Er nehmlichen von Land und
 Leuten gejaget / und sein Lehn einem
 andern gegeben wird. (4) Ad major-
 em Statuum amorem sibi conciliandum
 eorum arbitrio judicandum relinquat
 dicens: Num tantus vulgaris sui ipsius
 amor, ipsum injustum impellat, equidem
 non dixerim, sed Imperatori, omniumque
 Statuum judicio relinquo; quippe qui
 adversarius meus in infinitum appetit
 h. l. vel divitias, vel honores. Et metu-
 endum, adversus alios eadem de causâ
 potentior factus bellum ne suscipiat.
 Quare autem ita rariocinet, causa est
Arist lib. 1. Rhet. cap. de Reb. jucundis pertinenti-
bus ad cupiditatem unam de causis injuria-
rum XI. Quo magis causæ hæ, per con-
 sequens vulgaris ille sui ipsius amor, dila-
 tantur, isteque Principis hostis tanquam
 cæterorum Statuum hostis eis sistitur, et
 magis ij irati redduntur, ita, ut vindictam
 sistant, eique malo mederi allobovent.
 De hoc amore sui vide *Elem. Jur. univ. pag.*
474. §. 5. verb: Hic amor sui &c. (5) Ad
 major-

majorem & Imperatoris, & Statuum a-
 morem sibi parandum in publico scripto
 Princeps (sive alius Status, quicumq; etiam sit,
 quo de hinc sermo est) ea omnia ordine enar-
 ret, quæ aequitate duce hætenus frustra
 tentaverit, intellige ea §. 6. seqq. H. e.
 dicat, quod nihil magis in votis habuerit,
 quam ut cum illo, (à quo damnum perpeffus
 est, vel e. g. eum, quem ob exiguum damnum
 quod refundere hætenus paratus fuerit jam
 metuit) quietè pacificeque vivere potue-
 rit: cùm naturæ suæ nihil magis adverte-
 tur, quam cum eo lites foyere, quo cum
 nrtote Imperii Statu quasi unum quod-
 dam esse deberet. Hujus consecutio-
 nis (cujus effectus amor est) fundamentum
 esto lib. 2. Rhet. de Amore 4. ubi: illos ama-
 mus, Philolopus inquit, quorum convictus
 ac consuetudo suavis est. Tales autem sunt,
 qui faciles sunt, neq; ad aliena peccata redar-
 guenda propensi, neq; concertationum (h. l. bel-
 li injusti) avidi, neq; contentiosi. Omnes enim,
 qui tales sunt, pugnaces sunt, & qui pugnant,
 velle videntur contraria. Quoniam autem
 amoris effectus est (per definitionem 2. Rhet.

4.) ut quis ejus causâ, quem amat, operetur, sequitur in publico scripto (6) dum videlicet cæteros Imperii Status rogar, ut ipsi intercedant, (ut scil. vel damnum ² ledente resarciatur lasso: vel lasso ad arma ne migret) vel intercessione frustra tentatâ, ei candidè subveniant. Quo in casu Imperator, vel Spirensis judicium iterum implorari potest. Adde Grotium de Jure B. & P. lib. 2. cap. 25. n. 7. ubi honestum esse dicitur, ut alter alteri injustè oppresso subveniat. Ratio facilis est: cum inter Imperii Status societas sit: & societas quasi unum quoddam ex quibusdam vel multis hominibus operatione sua ad aliquod bonum tendentibus. Bonum h. l. est societas e. g. Imperii Romano-Germanici conservatio. Hinc quilibet Imperii Status (qui ejus conservationem, quantum in se, intendit) ex lib. 1. Rhet. 5. hanc majorem sumit: *Quicquid facit ad felicitatem (Imperij Romano-Germanici) vel ad partem ejusdem, illud*

est

est suadendum ac suscipiendū.

(?) tandem Princeps officia omnia paratissima repromittat.

(i) E. g. amicos, milites, arma &c; quorum optimum medium pecunia est. Quomodo autem & hæc parari, multique milites facillè ali queant, in *Tract. citat. præfat. hic, n. 2.* dicam.

(k) Quoniam commeatus ratio in bello quoque haberi debet, ne fames pugnet intrinsecus, & plures interficiat, quàm gladius. Quando igitur necessaria ad bellum hoste ignorante parantur, milites hostis territorium invadentes ea inveniunt, undè alantur. Si enim hostis præsciret, sibi bellum inferri, ad victum necessaria in urbes obsidione cingendas importanda curaret. Add. J. W. H. Erinnerung von Kriegswesen / cap. 1. pag. 35. Verb: Der Krieg zu Hause ist viel schwerer unnd gefährlicher als aufferhalb. Dann die Beschüzung thut man aufferhalb und in der ferne

viel leichter / als zu Hause. So thut man weißlich / daß man in der ferne Krieg führe / ehe man den nahenden Dämpffe. It. pag. 18 In eines andern Land führet man mit weniger Schaden Krieg. Ob gleich grössere Unkosten auff den Krieg gewendet werden müssen / als in seinem Lande. Idem pag. 5. d. l.

(1) Nam, etsi per 1. Rhet. 5. n. 5. felicitatis humanæ pars est multos habere amicos: belli tamen intuitu, certo respectu consultum nonnunquam non est, per observationem 9. lit. (c) de Fœderibus. Sequens igitur ex principiis meis esto: Cùm quis solus hoste potentior est, consultius est, ut ceteros Principes amicos, quàm eos fœderatos habeat. Conclusio etiam est in J. W. H. Regulis pag. 31. Ein Fürste sol zuvor alle andere Mittel zur hand nehmen / ehe er seine Zuflucht bey fremden Volck suchen / und dasselbe in sein Land führen wolle / solches zubeschützen /

Ben / wenn er demselben trawen darff.
Dann alle Verträge und Bedingung
mit dem Feinde kommen ihm leichter
an / als solche Mittel.

(m) Per 2 Rhet. 4. n. 6. Et qui iisdem, dicitur, amici sunt, iisdem inimici. Eos enim necesse est, idem velle. H.e. amici mei, amicum amo; hostis verò amicus, odio mihi est.

(n) Per definitionem ira & hostis. Hic enim substantiam alicujus vel destruere, vel evertere, vel molestiam inferre studet. Cuius igitur molestia ab iis meruenda sit, in quibus iræ restinctio non apparet, ante omnia lenis reddi debuit is, qui Principi irascebatur. Desinitur autem delinitio lib. 2. Rhet. cap. 3. quod sit sedatio & restinctio ira. Et iratus, utpote hostis, nondum debite reconciliatus seu lenis redditus, sui vindictam datâ occasione quarit. Hinc conclusio est J. W. H. d. 1 pag. 6. Wenn ein Krieg nicht wol hingelegt ist / und man wil zu einen andern greiffen / solches ist eine grosse Thorheit.

13. Verum, nec hinc, de quibus hæc tenus egimus, prosperè sub securis, quid consilii? Respondeo, quod ad bellicam consultationem via pateat.

14. Quæris, quomodo autem de bello consultatur? Respondebitur in citata *Tractatione mea num. 2. in præfatione hinc.*

15. Insurgas Zoile dicens, hæc disserta in praxi rarè, vel nunquam observari. Scias velim hoc, quod eruditi cujusdam objectio hæc non sit. Consulas velim §. 29. & præfationem *Tract. de Fœderibus.* Nec tam elati animi sum, ut prudentiâ, rebusque omnibus perpolitos hinc docere velim; sed in gratiam Juris naturæ Studiosorum opuscula mea eduntur. Iidem præter illa in præfatione exposita *Analysin meam in Hippolytum à Collibus de Consiliario,* item *Antiatheistica fundamenta, h. e. Theologiam naturalem* suo loco B. C. D. habebunt. Interea quilibet eorum sibi *Großgebaueri Præservativ wieder die Pest der heutigen Atheisten/* libellum à nullo Theologorum vel Politicorum satis laudatum

datu
m

Pag.
le
L

datum commendatum habeto. Cui si-
 mili in materia Dn. Doct. Mulleri,
 Hamburg. eruditum opus ad-
 dere volo, debeo.

Appendix.

Pag. 25. lin. 15. post vocem *Consiliariorum*
 legatur: *quorundam*. Cætera benevolo
 Lectori committo.

F I N I S.

(er) 22
comitibus habito. Cui in
marchia dei. Adhuc
fratrum. et aliorum quorundam
dece. sedo.

Appendix

in illis. qui post vocem Constitutionum
decedunt. Cetera deinde
committuntur. et non
sunt in illis.

F I N I S

147622

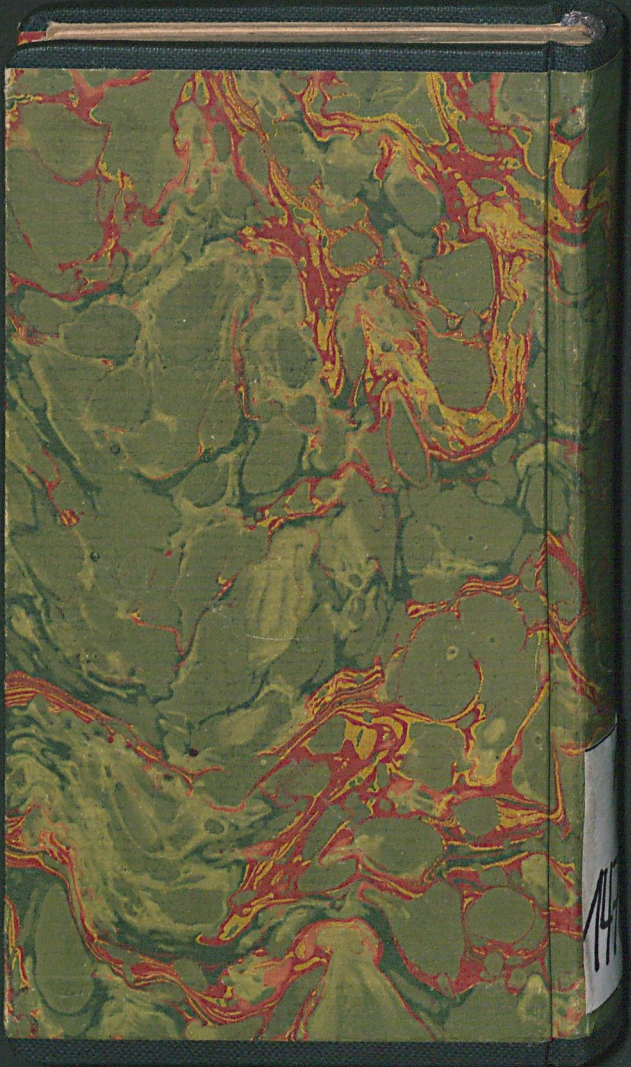
AB 147 622

X 261 4060

R

VD 17

6.00 Koch

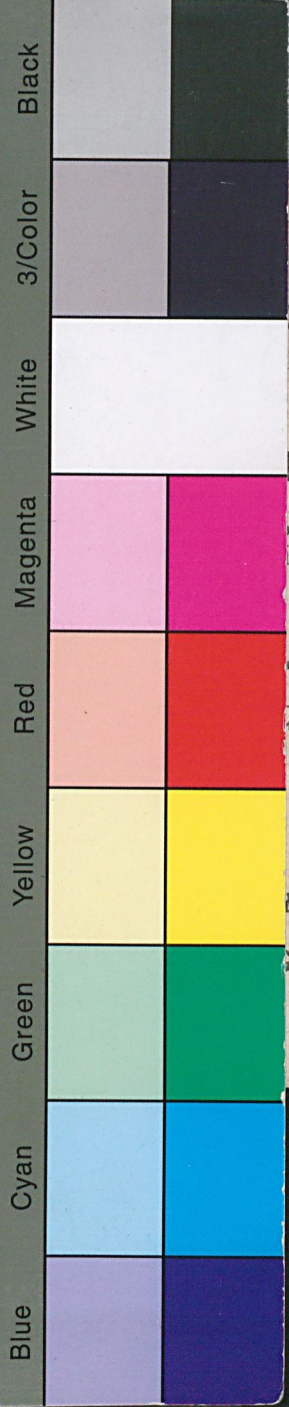

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

OFFICIUM
 NCIPIS ET
 NSILIARI-
 ORUM

Quodnam sit,
 quàm is læsus in judi-
 entem conveniat; vel, legum
 cessante, quodnam illorum
 cium ante bellicam con-
 sultationem sit?

Autore

THÆO STIERIO
 I L, Praet. Hannover:

HANNOVERAE,
 Impensis Autoris,
 GEORGII FRIDERICI
 IMM1, clcccl LXXII.

2

